

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Uit de kunst

Sport kan ook kunst zijn

door **Rien Fraanje** De auteur is oud-directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. In deze rubriek belicht hij de politieke actualiteit vanuit de kunsten.

Bij rust stond het nog 0-1 voor Juventus. Barcelona wilde maar niet sprankelen zoals het zo vaak deed sinds Johan Crujff er coach was. Maar in de tweede helft lukte plots alles weer: de splijtende passes van Ronald Koeman, de dribbels van Michael Laudrup. In een halfuur tijd draaiden de Catalanen de wedstrijd om in een 3-1 overwinning. De wedstrijd uit 1991 is volledig terug te kijken op YouTube. Aan het einde van de wedstrijd zegt de commentator: 'Terug naar de studio.' Dan houdt de opname op. Wat we dan dus niet meer kunnen zien, is dat Wim van Hanegem in de studio over het vertoonde spel van Barcelona zegt: 'Dit was bijna kunst.'

Ik herinner me die woorden nog zo goed. Het heeft een vraag opgeworpen die mij als sportfanaat en kunstliefhebber sindsdien bezighoudt: kan sport zo mooi zijn dat het tegelijk ook kunst is?

Schoonheid

Het lijkt geen twijfel dat sport en sporters menig kunstenaar hebben geïnspireerd tot grote kunst. De inspiratie kan voortkomen uit de heroïek, maar ook uit de schoonheid van hoe sommige sporters bewegen. Kijk op internet nog maar eens naar de documentaire *Schijnbewegingen* uit 1988. Speciaal voor deze documentaire danste Clint Farha, de toenmalige

eerste danser van het Nationale Ballet, een door voetballer Marco van Basten geïnspireerde choreografie van Rudi van Dantzig op het gras van het toenmalige Ajax-stadion De Meer.

Voor mij had Dennis Bergkamp die schoonheid van een danser nog meer dan Van Basten. Bergkamp dartelde in vloeiende bewegingen over het veld. Het leek hem zelf ook eerder om de schoonheid dan om het resultaat te gaan. Voor zijn naam en faam won hij opvallend weinig prijzen voor zijn clubs, maar hij scoorde wel het mooiste doelpunt aller tijden van de Engelse Premier League. En zijn winnende doelpunt in de kwartfinale van het WK-voetbal van 1998 tegen Argentinië werd verkozen tot het mooiste WK-doelpunt in de twintigste eeuw.

Sommige sporten zijn uit zichzelf bijna kunst, zoals turnen, kunstschaatsen en bij de paardensport dressuur. Omdat er geen objectieve maatstaven zijn die de winnaar kunnen aanwijzen, zijn er jury's. Hoe mooi deze sporten ook zijn, schoonheid alleen kan iets niet tot kunst maken. Ik heb niets met *l'art pour l'art*, de lege postmoderne visie op de kunsten. Niet alleen de zoektocht naar het schone, maar ook naar het goede en het ware maken iets tot kunst. Ook de context en het verhaal doen ertoe.

Die context biedt sport als metafoor voor het leven. Sport gaat – net als het leven – over: heel erg je best doen om af en toe een succesje te behalen, maar vaker nog te falen. En dus zijn er prachtige romans en films waarin het levensverhaal van de hoofdpersoon samenvalt met zijn (meestal niet: haar) sportidolen. Iconisch is het literaire debuut *Fever Pitch* van de Britse schrijver Nick Hornby, over hoe voetbalclub Arsenal houvast biedt in het leven van een twintiger die niet weet wat hij met zijn leven aan moet. Of wat te denken van de bestseller *The art of fielding*, in het Nederlands vertaald als *De kunst van het veldspel*, over een zeer getalenteerde honkballer die geen bal meer goed slaat.

Ontstijgen

Enkele jaren terug schreef William Skidelsky in de geest van *Fever Pitch* in het autobiografische *Federer and me* over hoe de tennisser Federer hem troost bood. Tja, Roger Federer. De motoriek en de techniek van de Zwitser zijn zó verfijnd dat je ogen op hem blijven kleven. Je móét naar hem blijven kijken.

De finale van de Australian Open in januari 2017 laat zien: sport kan kunst zijn. Hier is niet alleen sprake van de botsing in stijlen tussen het krachttennis van Nadal en het verfijnde spel van Federer. Het is ook het verhaal van twee rivalen die jarenlang het tennis domineerden maar nu na maanden van blessureleed zonder verwachtingen aan het eerste grandslamtoernooi van het seizoen zijn begonnen. Er bestaat alom twijfel of zij nog ooit om de hoofdprijzen zullen kunnen spelen.

Twee weken na het begin van het toernooi staan uitgerekend deze vrienden in de finale. En ze maken er een spektakel van. Een vijfde set moet bepalen wie de winnaar wordt. Het is al zo lang geleden

dat Federer in een finale van Nadal heeft kunnen winnen; het lijkt erop dat het weer niet gaat lukken. Nadal breekt al snel de service van Federer en komt op 3-1. Dan volgen vijf spectaculaire games die alles hebben wat sport mooi maakt. Kijk eens op YouTube naar het geweldige punt dat Federer maakt bij een stand van 4-3 en 40-40. Een rally van 26 intense slagen en daarna de extase van het publiek, en een lange ovatie.

Federer wint, maar zegt bij de prijsuitreiking dat ze allebei hadden kunnen winnen, dat het eigenlijk niet meer uitmaakte wie had gewonnen. Dan ontstijgt de sport zichzelf. Twee speelstijlen, twee al bijna afgeschreven rivalen die vrienden zijn, de strijd, de schoonheid, en de uitslag maakt niets meer uit. Dat is kunst.

De kunst van het veldspel